

notabiliter, quòd non licet iudici securitatem offerre delinquenti, ut confiteatur delictum spe veniæ promissæ, aliàs talis confessio erit nulla, & non inducit probationem delicti. Et in terminis reperio, quòd ita tenet Joan. de Imol. in *Consiliis suis, consil. 106.* quòd dictum reputat unicum, & singulare Hyppolitus de Marsil. in *leg. 1. §. Questioni fidem, de Question. de quo articulo aliàs dixi in materia delictorum, cap. 12. num. 6.* ubi omninò videas. Item etiam adde, quòd ad hoc ut quis possit esse advocatus, requiritur quòd studuerit per quinque annos: text. est in *1. Procem. ff. cap. de Rat. & Method. text. in leg. Petitiones, Cod. de Advocat. divers. Judic. textus in leg. Jubemus, §. penultim. cod. tit. & utrobique communiter Doct.* Et talis advocatus ita demum potest percipere salarium, quando se subscripserit in aliqua lite, vel causa, aliàs non; ita disponit Pragmatica hujus Regni *54. fol. 56.* ubi etiam vide de aliis conditionibus, & requisitis advocatorum.

6 Item adde, quòd Procurator alicujus causæ non debet per se aliquòd scriptum, vel allegationem facere sine consilio, & subscriptione advocati, vel Litterati, nec Petitiones aliquas Summarias, quæ attinent ad solemnitatem, & ordinem Processus, ut petere terminum probatorium, vel conclusionem in causa, vel quid simile, sub certa pœna; ita disponit Pragmatica *40. fol. 33.* & licet illa loquatur in Cancellaria Regali de *Valladolid*: tamen eadem ratio videtur, & est summe necessaria, & justa ut servetur in aliis artibus hujus Regni propter grave damnum, quòd experientia constat provenire Partibus litigantibus; ut sæpè vidi de factò, & ita practicatur à peritis iudicibus, & maxima cura, & sollicitudine hoc procuravi in causis pauperum incarceratorum hujus Civitatis: Nam sæpè sæpius vidi, pro detestabili interesse pecuniario plures Procuratores agitare Causas Criminales, in defensione eorum allegando impertinentia, & nullius utilitatis, imò penitus contraria in causa ipsa principali, sine consultatione alicujus periti advocati.

7 Et hodiè in nostra Universitate Salmanticensi requiritur idem tempus, ut possit quis creari Baccalaureus, ut cavetur in Constitutionibus, & Statutis ejus, aliàs posset puniri tamquam exercens officium, de quo non est capax, & teneretur parti ad interesse: argument. text. in *leg. Idem juris, ff. Ad leg. Aquil. & in leg. Illicitas, §. Sicuti Medico, ff. de Officio Præs. & ibi Alberic. & alii Doct.* idem Alberic. in *leg. 1. Cod. de Advocat. divers. jud. idem Alberic. in Authetic. Hodiè, Cod. de Judic. Specul. in tit. de Advocatis, in fin. versic. Quid si per imprudentiam.*

8 Et adde, quòd sicut per quinquenium quis præsumitur acquirere scientiam, ut possit advo-

cari, & creari Baccalaureus: ita Scholaris, qui est in studio & gaudet beneficio Scholarium, si absit, & desinit revertere ad studium per quinquenium, præsumitur recessisse animo non revertendi, & amittit privilegia scholaribus concessa: ita probat textus singularis in *jure in leg. 2. Cod. de Primicerio, lib. 12.* per quem ita tenet ibi Bartol. Plat. & communiter DD. idem Bartol. in *leg. Aut facta, §. Tempus, ff. de Pœnis*; probat etiam text. in *leg. 3. Cod. de Domesticis, & protectoribus*, & ibi communiter DD.

9 Et similiter, ad hoc ut possit quis creari Licentiatus, oportet quòd publicè legat per alios quinque annos, & publicam repetitionem faciat, ut cavetur in *Constitutione 18. hujus Universitatis*, nisi per Summum Pontificem dispensetur, ut quotidie fit, & hodiè generaliter est dispensatum quoad omnes, nam sufficit studuisse ordinariè per dictos quinque annos, vel majorem partem eorum post gradum Baccalaureatus, & publicam repetitionem facere, licet per aliquòd tempus non legerit, & ita quotidie fit & practicatur; & postea poterit liberè creari Doctor, nulla alia solemnitate requisita.

10 Item pro complemento hujus Legis quæro, quæ personæ possint esse Judices? Et breviter, & resolutivè respondeo, quòd regulariter quilibet admittitur, nisi Lege reperiat prohibitus, quia in his, quæ sunt à jure permissa, facilius modus est personas prohibitas proponere, & per consequens aliæ censentur admissæ: text. est formalis & expressus in *leg. Cum Prætor, ff. de Judiciis*, cujus verba sunt: *Cum Prætor unus ex pluribus judicare vetat, cæteris id committere videtur*; & ibi Glos. ordinaria & communis DD. text. in *leg. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. in leg. 1. & per totum, Cod. Qui testam. facer. poss. text. in §. 1. & per tot. Instit. Quibus non est perm. fac. Testam. text. in leg. 1. ff. de Verb. obligat. text. in leg. Qui accusare, ff. de Accusat. text. in leg. Ex eo, ff. de Testibus*, & particulariter prohibentur personæ, quæ continentur in *dicta leg. Cum Prætor, ff. de Judic. & in leg. 4. titul. 4. 3. partit.*

TEXT. III.

Ordinamos, y mandamos, que la solemnidad de la Ley del Ordenamiento del Señor Don Alphonso, que dispone quantos Testigos son menester en el Testamento, se atienda, y platique en el Testamento abierto, que en Latin es dicho Nuncupativo, a hora sea entre los hijos, ò descendientes legitimos, hora entre herederos estraños: pero en el Testamento cerrado, que en Latin se dice in *Scriptis*: Mandamos, que intervengan à lo me-

nos

In Legem II. Tauri.

nos siete Testigos con un Escribano: los quales hayan de firmar encima de la Escritura del dicho Testamento ellos, y el Testador, si supieren, ò pudieren firmar; y si no supieren, y el Testador no pudiere firmar, que los unos firmen por los otros, de manera, que sean ocho firmas, y el signo del Escribano: Y mandamos, que en el Testamento del ciego intervengan cinco Testigos à lo menos, y en los Codicillos intervenga la mesma solemnidad, que se requiere en el Testamento Nuncupativo, ò abierto, conforme à la dicha Ley del Ordenamiento: los quales dichos Testamentos, y Codicillos, si no tuvieren la dicha solemnidad de Testigos, Mandamos, que no fagan fé, ni prueba en Juicio, ni fuera de él.

Ordinamos, ac præcipimus, ut Solemnitas legis Ordinamenti Domini D. Alphonsi, quæ disponit quot Testes sint ad Testamentum necessarii, intelligatur atque exerceatur in Testamento, quòd latine dicitur Nuncupativum, tam inter filios, aut descendentes legitimos, quam inter heredes extraneos: Verum in Testamento clauso, quòd latine appellatur in Scriptis, Præcipimus, ut intersint ad minimum septem Testes, & Notarius unus: qui ipsi superscribant nomina super scriptura Testamenti cum Testatore, si norunt, aut possint scribere; Sin minus, neque Testator ipse possit, alii pro aliis superscribant, ita ut sint octo superscriptiones, & signum Notarii: Et præcipimus, aut in cæci hominis Testamento intersint ad minimum quinque Testes: Et in Codicillo adhibeatur eadem solemnitas, quæ in Testamento Nuncupativo, aut aperto, justa prædictam Legem Ordinamenti: Quæ Testamenta atque Codicilla, si non habuerint prædictam solemnitatem, Præcipimus ne ullam fidem, aut probationem faciant in Judicio, aut extra judicium.

COMMENTARIUM

In Legem III.

SUMMARIUM.

- Quo jure sit introductum Testamentum? Vide in principio.
- 1 Quæ personæ prohibeantur testari?
 - 2 Impubes an possit testari?
 - 3 & 4 An Princeps possit etatem Minori supplere in actu testandi?
 - 5 Pubes habens curatorem, an possit testari?
 - 6 Furiosus prohibetur testari.
 - 7 Mentecaptus, an possit testari?
 - 8 Quando dubitetur, an fecerit quis Testamen-

tum tempore furoris, vel sanæ mentis, quid si præsumendum?

- 9 Fatuus, an possit testari?
- 10 Filius familias, an possit testari?
- 11 Condenatus ad mortem, an possit testari?
- 12 Servus, an possit testari?
- 13 An possit testari Monachus?
- 14 An possit testari Prodigus?
- 15 Excommunicatus an possit testari?
- 16 An Mutus & surdus possit testari?
- 17 An ille qui nulla bona habet possit testari?
- 18 Si quis coepit facere Testamentum cum solemnitate requisita, & non perfecit, an valeat id quòd disposuit?
- 19 Declaratio ad textum in l. 1. tit. de los Testamentos, lib. 5. Ordinamenti.
- 20 Si quis testatur in alio Regno, quam formam debet adhibere?
- 21 Si testamentum est factum in alia lingua diversa, an possit per unum interpretem declarari?
- 22 Si quis testetur in loco infidelium, quæ solemnitas requiratur?
- 23 Quæ sit forma Testamenti?
- 24 Ratio per quam requiratur tanta forma in Testamento de jure communi.
- 25 Testes adhibiti in Testamento debent esse Masculi.
- 26 Testes debent esse puberes.
- 27 Testes debent esse liberi.
- 28 Quid? si loquimur in Testamento nuncupativo.
- 29 Testes debent esse rogati.
- 30 Testator & Testes debent subscribere.
- 31 Quid? si Testator non scit scribere.
- 32 Per hanc legem non requiritur quòd testes subscribant.
- 33 An requiratur quòd dicat Testator uno, & eodem contextu illud esse suum Testamentum?
- 34 An Nomen heredis debeat scribi per Testatorem manu propria?
- 35 In Testamento in scriptis, an requiratur publicatio?
- 36 An ille qui non est scriptus in Testamento, sed præteritus, vel exheredatus possit petere à iudice, ut publicetur?
- 37 Si Testamentum in scriptis fiat manu Tabellionis, an requiratur publicatio?
- 38 An hodiè per istam Legem possit fieri Testamentum in scriptis manu, & scriptura privata, secuta legitima publicatione.
- 39 & 40 Sententia negativa statuitur, & fundatur.
- 41 Solutiones ad fundamenta pro contraria parte.
- 42 An in Testamento in scriptis requiratur Dies, Mensis, & Annus?

Si

- 12
43 Si Testamentum fiat manu propria sine Tabellione, an requiratur Dies, Mensis, & Annus?
44 Si requiratur publicatio in Testamento facta manu propria?
45 Quid de Testamento nuncupativo, & de ejus solemnitate?
46 An requiratur publicatio in isto Testamento nuncupativo?
47 Quid corrigatur de jure regio super solemnitate Testamenti nuncupativi?
Si possit haberi Tabellio, & in Testamento non interveniat, an valeat? Ibidem vide.
48 An tempore pestis valeat Testamentum cum minori solemnitate?
49 Testamentum modo in scriptis, modo nuncupativum debent fieri uno & eodem contextu.
50 Ex questione supradicta vide aliquas illationes.
51 Quae solemnitas requiratur in Testamento caeci?
52 An in Testamento caeci debeat intervenire Tabellio de jure regio?
53 Quando pater testatur inter liberos, quae solemnitas requiratur?
54 Quid si mater.
55 Istud Testamentum conditum cum ista solemnitate non dicitur Codicillus.
56 Hoc limita.
57 In Testamento inter liberos, oportet quod omnes filii sint instituti.
58 In Testamento inter liberos extraneus non debet institui.
59 Quid hodie de jure regio in Testamento inter liberos?
60 Confirmationes pro opinione superiori.
61 Solutio ad difficultates pro Parte Contraria.
62 Qualiter intelligatur conclusio, quod in testamento inter liberos censeatur appositae clausula Codicillaris.
63 Quid operatur clausula Codicillaris?
64 Secundum, quod operatur clausula Codicillaris.
65 Tertium, quod operatur ista clausula.
66 Forma, & solemnitas Codicillorum.
67 Quid sit de jure regio?
68 Sicut Testamentum inter liberos valet de jure communi cum duobus testibus, ita Codicillus inter liberos quando fit nuncupativo modo.
69 Quae solemnitas requiratur de jure regio in Codicillis?
70 In Codicillis sufficit quod sint Testes Feminae.
71 Hoc etiam procedit de jure Regio.
72 Si Testator voluit facere Testamentum, &

- non adhibuit solemnitatem requisitam in eo, an valeat ut Codicillus?
73 Sed si apponitur clausula codicillaris, an valeat ut Codicillus?
74 Casus, in quibus tacite censetur appositae clausula codicillaris ex praesumpta mente defuncti.
75 Effectus resultantes ex eo quod apponatur clausula codicillaris expressè, vel tacite.
76. 77. & 78. Secundus, & tertius effectus, qui resultant ex appositione clausulae codicillaris.
79 Per clausulam codicillarem videtur testator gravare venientes ab intestato restituere per viam fideicommissi ea quae reliquit in minus solemnii voluntate.
80 Filius, vel descendens gravatus restituere hereditatem, an possit detrahere duas quartas? & sunt tres opiniones diversae.
81 Secunda opinio in hac questione.
82 Tertia principalis opinio.
83 Filius gravatus, an computet in quartam trebellianicam fructus perceptos, & an extraneus computet?
84 Ratio pro opinione supradicta.
85 Haec opinio habet locum in descendantibus, non autem in ascendentibus.
86 Quartus & quintus effectus clausulae Codicillaris.
87 Fundamenta pro quarto, & quinto effectu.
88 Sextus effectus clausulae codicillaris.
89 Qualiter Testamentum revocetur.
90 Primus modus, per quem revocatur Testamentum.
91 Si probatur, quod casu, vel occasione facta est cancellatio, an revocetur Testamentum?
92 Secundus modus, per quem revocatur Testamentum, scilicet per secundum Testamentum postea factum, quando in primo non fuit appositae clausula derogatoria.
93 Si in secundo Testamento apponatur revocatio clausulae derogatoriae primi Testamenti, an valeat secundum Testamentum?
94 An sufficiat generalis mentio prioris clausulae derogatoriae, aut debeat fieri specialis?
95 Si in Testamento interponitur juramentum, an possit revocari?
96 Juramentum interpositum in Testamento habet vim clausulae derogatoriae.
97 Tertius modus, per quem revocatur Testamentum.
98 Venientes ab intestato debent esse proximiores in gradu, non remotiores.
99 Si sint instituti in primo Testamento venientes ab intestato, vel saltem unus eorum, an revocetur per secundum minus solemnem? Quid

- 100 Quid sit de jure regio?
101 Illationes, quae patent ex regula superiori.
102 An primum Testamentum legitime factum revocetur per verbalem revocationem?
103 & 104 Limitatio ad communem opinionem.
105 Si Testator incepit facere Testamentum, aliqua disposuit, & non perfecit, quia locutionem amisit, vel alias, an valeat id quod disposuit?
106 Conclusio, quae habet, quod Testamentum imperfectum ratione voluntatis non consummata est nullum, extenditur pluribus modis.
107 Si Testator ultimam complevit Testamentum, & mortuus est antequam sibi legeretur, an valeat, & probet voluntatem defuncti?
108 Testamentum factum inter liberos, vel ad pias causas, licet non legatur Testatori, an valeat?
109 Si quis interroget Testatorem, an eum, vel alium per se nominatum instituat, & Testator dicat expressè quod sic, an valeat institutio?
110 & 111 Si Testator non possit loqui, an possit testari nutu, vel signis?
112 Si Testator consummavit Testamentum, & in continenti expiravit; an in dubio praesumatur carere sensu, vel non?
113 Legata, an possint relinqui nutu, vel signis?
114 Si haeres institutus sit nutu, vel signis; an illa institutio convertatur in fideicommissum?
115 Si Testator in institutione possit verba dubia, quae possint intelligi dispositiva, vel aliter, an valeat talis dispositio?
116 Si verba Testatoris sunt dubia, quae possunt trahi ad sensum perfectum de praesenti, vel ad imperfectum de futuro, quomodo valeat dispositio?
117 Si Testator in legato possit verba dubia, taliter quod non constet de sua expressa voluntate & rogatis testibus id fecit; an valeat?
118 Si pater coram sufficiente numero testium melioravit filium suum, an requiratur quod sint rogati testes?
119 Quando quis habet facultatem eligendi, licet dicat volo eligere talem personam, an valeat electio?
120 Si Testamentum sit factum cum minus solemnii voluntate, haeres institutus an possit retinere hereditatem cum bona conscientia?
121 Si haeres non confecit Inventarium, an teneatur in foro conscientiae ultra vires hereditarias?
122 & 123 Successores ab intestato, an licite possint petere bona ab haerede instituto in minus solemnii voluntate.

Anton. Gomez. in Leg. Tauri.

- 124 Illationes, quae deducuntur ex opinione supradicta.
125 Si post completam praescriptionem superveniat mala fides, an possessor sit securus in conscientia?
126 Si Testator infirmitate gravatus dicat, si ex hac infirmitate decessero, instituo talem haerem, & evasit ab illa infirmitate, an valeat illa institutio.
- N**ota ex ista lege solemnitatem, & formam requisitam in testamento Nuncupativo, & In scriptis. Pro cuius perfecta declaratione in primis quaero, quo jure sit introductum testamentum? Et breviter, & resolutivè dico, quod respectu inventionis & originis, est de jure gentium, & sic naturali secundario, quo gentes disponebant de suis bonis post mortem. ut probatur in multis partibus veteris testamenti, ubi habetur, quod Antiqui Patres testabantur de suis bonis: respectu verò formae & solemnitatis, dicitur esse de jure civili; ut in leg. 1. per totam, maximè in leg. 3. ff. de Testament. & in leg. 1. per totam, Cod. Eodem titulo, & in leg. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. & in expresso ita tenet Bartol. in leg. Interdum, ff. de Condict. indeb. 2. column. num. 6. & ibi communiter DD. idem Bartolus in Rubric. ff. de Adquirend. heredit. 2. column. & 2. quest. & ibi Moderni; Baldus in leg. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. 4. column. 3. quest. & in effectu post multa ita concludit Barb. in Rubric. extra, de Testament. 3. column. & Martinus de Laude in Tractatu Primogenituræ, 1. column. 5. quest. facit etiam doctrina Bald. in Rubric. Cod. de Contrahend. emptio. 1. column. ubi dicitur, quod licet actus, vel contractus habeat formam & solemnitatem de jure civili; tamen inventionem, & origine dicitur de jure gentium, quo fuerunt inventi.

2 Item quaero, quae personae prohibeantur testari? Quia dum quaeritur de aliquo actu, prius oportet quaerere, & investigare de personis, quae possint, vel non illum gerere, & à nobiliori subjecto incipere; ut in leg. Si quaeramus, ff. de Testament. & quando actus est de jure permissus, quilibet admittitur, nisi reperitur prohibitus; argumento text. in leg. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. argumento etiam text. in leg. Qui accusare, ff. de Accusat. cujus verba sunt: Qui accusare possunt, intelligemus, si scierimus qui non possunt: itaque prohibentur accusare, &c. & ibi notant DD. text. in leg. Cum Praetor, ff. de Judic. text. in leg. Ex eo, ff. de Testib. text. in leg. 1. & per totum, Codic. Qui Testament. facere poss. text. in §. 1. & per totum, Instit. Quibus non est permiss. facere Testament. text. in leg. 1. & per totum, Cod. Qui accusare non possunt, & ibi Glos. ordinar. & communiter DD.

Et Magistraliter, & resolutivè dico, quod prohibentur testari impubes minor. 14. annorum, si est masculus, & minor. 12. si est foemina: quia non præsuntur habere integrum, & perfectum iudicium ad testandum: text. in leg. *A qua etate*, ff. de Testament. text. in leg. *Si frater*, Cod. de Testament. facer. poss. text. in leg. fin. Cod. de Testament. milit. ubi ostenditur, quòd etiam ex privilegio militari non possit: text. in §. *Præterea*, Institut. *Quibus non est permis. facere Testament.* text. in leg. 13. tit. 1. 6. Partit. Et in tantum hoc est verum, quòd licet in aliis actibus malitia suppleat ætatem; quia in contractibus, impubes proximus pubertati etiam sine autoritate tutoris obligatur naturaliter: ut in leg. 1. §. 1. in fin. ff. de Novat. & in leg. *Si pupillus*, ff. Ad leg. Falc. & in §. *Pupillus*, Institut. de Inuicil. stipul. & in §. *Præterea*, Institut. *Quibus mod. tollit. obligat.* In delictis etiam malitia suppleat ætatem; quia impubes proximus pubertati potest delinquere, & tenetur ex delicto: text. est in leg. *Pupillum*, ff. de Regulis juris, text. in leg. *Impuberem*, ff. de Furt. text. in §. *In summa*, Institut. de Obligat. quæ ex delict. nascunt. Item, in matrimonio malitia suppleat ætatem; quia impubes doli capax, & aptus ad copulam potest contrahere matrimonium: ut in cap. *Juvenis*, de Sponsalib. & in cap. *De illis*, de Desponsat. impuber. & ibi communiter DD. Tamen in testamento malitia nunquam supplet ætatem, adèd quòd, licet minor impubes sit proximus pubertati, & prudentissimus, & sagacissimus sicut Rex Salomon, non potest testari, quia requiritur tempus perfectum, & consummatum, ut dictum est: ita singulariter tenet Baldus in leg. *Humanitatis*, Cod. de Impub. & aliis subst. 7. col. versic. *octava differentia*; Paulus de Castro in leg. *A qua etate*, ff. de Testamentis, in fin. Joan. de Imol. in cap. 1. extra, de Testament. 6. col. Quod extende, ut procedat, & habeat locum etiamsi vellet testari ad pias causas: argumento text. in leg. *final*. Cod. de Testament. milit. & ibi tenent communiter DD. Tenet etiam Bartol. in leg. 1. Cod. de Sacrosanct. Eccles. 3. & 4. col. Baldus in leg. *Si frater*, Cod. Qui Testament. facer. poss. & ibi Jacob. Anchar. & Imol. in cap. 1. extra, de Testament. Alber. in leg. *Frater à fratre*, ff. de Condit. Indebit. 7. column. ubi plus dicit, quòd ex tali Testamento non oritur etiam obligatio naturalis.

3 Item adde, quòd in tantum impubes & sic minor non potest restari, ut Princeps, vel Rex

non possint ei dare licentiam, & facultatem ad hoc, nec ætatem supplere; quia cum defectus iudicii, & intellectus censeatur naturalis, non potest Rex, vel Princeps illum supplere: ita probat text. singularis & melior de jure in leg. fin. Cod. de Testam. milit. per quem ita tenet Baldus in leg. *unica*, Cod. de Confessis, 2. column. num. 85. versic. *Quæro, quæ sunt exempla*. Probat etiam text. in leg. *Cum Prætor*, ff. de iudiciis, ubi habetur, quòd pubes non potest esse Judex, quia prohibetur à natura.

4 Sed ego teneo contrarium, imò, quòd Rex, vel Princeps possint talem licentiam, & facultatem concedere: Primò, quia licet non possint supplere defectum iudicii; tamen nobis non constat, neque est certum, quo tempore & ætate Minor illud habeat: Unde, Lex præsuntivè statuit pubertatem in 14. anno in masculino, & in 12. in foemina; & tamen negari non potest, quòd posset lex aliud tempus statuere, & præferre: Idèd teneo, & infero, quòd Lex communis, Statutum, Rex, vel Princeps possint concedere, quòd impubes, & sic minor. 14. annorum, & foemina minor. 12. proximus tamen pubertati, non omninò infans, possint testari. Secundò, quia talis impubes, & proximus pubertati potest de jure contrahere, & quasi contrahere, saltè ut obligetur naturaliter; & similiter potest delinquere, & ex delicto obligari, ut suprà dixi, & probavi, quia habet aliquem sensum, & intellectum, licet non perfectum, ergò in testamento poterit etiam Lex, vel Princeps idem disponere, & concedere. Tertio facit text. in dict. leg. fin. Cod. de Testam. militis, ubi habetur, quòd Lex antiqua concedebat pupillo, & impuberi, si erat miles, & in numero Tribunorum, & Capitaneorum, facere testamentum; ergò hodiè Lex, vel Princeps poterint similiter concedere: & in expressò istam sententiam & conclusionem tenet Bart. in l. *Si quæramus*, ff. de Testam. 2. col. n. 6. Paul. de Castr. in leg. *Rescripta*, Cod. de Precib. Imperat. offer. 2. col. Ang. de Perus. in dict. leg. fin. Cod. de Testam. milit. & ibi Alex. Jason. & Philip. Cor.

5 Pubes verò, & sic adultus, etiam habens curatorem, benè potest testari: text. est notabilis in leg. *Aurelio*, §. *Gajus*, ff. de Liberat. legat. & ibi tenet Glos. ordinar. Bartol. Alber. & communiter DD. text. in leg. *Cum pater*, §. *Curatoris*, ff. de Legat. 2. & ibi etiam communit. DD. tenet etiam Glossa ordinaria, Bartol. & communiter Doct. in leg. 1. §. *Fuit quæsitum*, ff. ad Trebell. (A) Ne-

(A) Imò, quòd plus est, curatore invito & reluctante, puberem testari posse etiam de rebus immobilibus, tenet Marsil. singulari 465. Alciat. in leg. *Verba contraxerunt*, ff. de Verbor. signific. Guillem. Benedictus in cap. *Raynutius*, verb. *Adjecta impuberi*, num. 90. de Testament. Tiraquel. in leg. *Si unquam*, verb. *Donatione largitus*, num. 402. Cod. de Revocand. donat. Quòd etiam in donatione causa mortis faciliùs obtinere credimus, cum liberius revocari possit, quàm testamentum, nem-

Neque obstat, quòd adultus habens curatorem æquiparetur minori impuberi tutorem habenti: ut in l. *Si Curatorem habens*. Cod. de In integ. restit. Quia illud debet intelligi quòd ad contractum, & obligationem, per quam ipse tenetur alteri: secùs vero quòd ad testamentum; quia potest liberè testari sicut major, & bona sua etiam immobilia alienare, legare, & super eis ad libitum disponere; imò ipsum curatorem instituere, & licentiam executoribus dare vendendi bona immobilia sine decreto: ita expressè probant prædicta jura, & tenet Glos. & communis opinio. in dicta Leg. *Si Curatorem habens*. Bald. in leg. 2. Cod. *Quando decreto opus non est*. Idem Bald. in leg. 1. ff. de Rebus eorum 2. notabil. num. 1. Salyc. in leg. *Ea Lege*. Cod. de Condit. ob causam. penult. column. Jason. in l. *Si frater*. Cod. Qui Testament. facer. poss. Ex quo infero, quòd licet mulier conjugata hodiè in nostro Regno non possit contrahere sine licentià mariti, tamen benè poterit testari. (b)

6 Item, prohibetur furiosus qui perpetuo morbo laborat, vel qui habet dilucida intervalla, & testatur tempore furoris, secùs si alio tempore quo est in sana mente: & hoc quia caret iudicio & ratione, quod est fundamentum principale testamenti; & licet sanitas corporum non requiratur, tamen benè requiritur sanitas mentis & intellectus: text. est in leg. 2. ff. de Testament. text. in l. *Furiosum*. Cod. Qui Testament. facer. poss. & ibi communiter DD. text. in §. *Præterea*. versic. *Item furiosi*. Institut. *Quibus non est permis. facer. Testament.* text. in leg. 13. tit. 1. 6. Partit. (c) Ex quo inferitur, quòd idem est in frenetico; quia si ex gravitate morbi superveniat frenesis, non poterit testari; ita Bald. in leg. 2. Cod. de Rescin. vendit. 10. quest. idem Bald. in leg. *Humanitatis*. Cod. de Impuber. & aliis, fin. column. idem Bald. in leg. *Quidam in suo*. ff. de Condit. Institut. Jason. in dict. Leg. *Furiosum*. 2. col. Roderic. Suar. in Allegat. suis, Allegation. 1. pro quibus facit text. in leg. *Ob quæ vitia*. ff. de Ædilit. edict. text. in cap. *Cum dilectus*, de Success. ab intestato.

7 Item adde, quòd idem est in mentecapto, quia non potest testari, & omnia quæ simul sunt dis-

posita in furioso, habent locum in mentecapto: text. est in leg. *In adversa*. ff. de Testament. cujus verba sunt: *In adversa corporis valetudine mente-captus eo tempore Testamentum facere non potest*: text. in leg. *Humanitatis*. Cod. de Impuber. & aliis: text. in leg. *Si furiosi*. Cod. de Nuptiis. Inter quos ista est differentia facti & morbi, non juris: quòd furiosus est ille, qui habet rabiem furoris, & sævam dementiam, quam ostendit actibus exterioribus: mentecaptus verò est ille, qui habet mentem oppresam, & quietam sine iudicio, & intellectu: & quando Lex, modò sit favorabilis, modò odiosa, loquitur de uno, semper intelligitur de alio: ita determinat formaliter Baldus in leg. *Humanitatis*. Cod. de Impuber. & aliis. 3. column. num. 15. ubi Angel. & Jason. 2. column. idem tenet Baldus in leg. *Si furiosi*. Cod. de Nuptiis. & in dict. Leg. *Furiosum*. Cod. Qui Testament. facer. poss. 2. column.

8 Item adde, quòd si dubitetur, an fecerit testamentum tempore furoris, vel tempore sanæ mentis, & sit in dilucido intervallo? ista est vera, & notabilis præsumptio & conjectura, quòd si tempus testamenti erat vicinum, & proximum tempori furoris, maximè si verba testamenti arguant defectum iudicii & intellectus, præsumitur factum tempore furoris, & non valet; si verò tempus testamenti erat valdè remotum ab ipso tempore furoris, & maximè si verba testamenti, & qualitas dispositionis arguant sanam mentem, & intellectum, tunc præsumitur factum tempore sanæ mentis, & in dilucido intervallo, & valet, & tenebit; argumento text. in leg. *Patronus*. §. *fin. aliàs, lex. Nec fideicommissa*. ff. de legat. 3. text. in leg. *His*. §. *fin. de Tutor. & Curator. dat. ab his*: text. in leg. *Quidam*. ff. de Condit. Inst. text. in cap. *fin. de Succession. ab intestat.* & in effectu ita tenet Bald. in dict. Leg. *Furiosum*. Bartol. leg. 2. de Bon. possessio furios. Infant. Mut. &c. compet. Joan. de Imol. in l. *Qui Testament.* §. *Nec furiosus*. de Testament. Angel. de Aret. in §. *Testes*. Institut. de Testam. Abb. in cap. *fin. de Succession. ab intestat.*

9 Item adde, quòd licet furiosus, & mentecaptus non

nempè sola poenitentia; ut in §. 1. Inst. de Donat. in l. fin. tit. 4. part. 5. & in l. *Non omnis*. ff. *Si certum petat*. testamentum autem non revocatur, nisi per aliud æquè solemne. §. *Ex eo autem solo*. Institut. *Quibus modis Testament. infirmant*. Tiraquel. in Leg. *connub. glos. 5. numer. 73.* tradit Matienz. in Leg. 1. glos. 10. tit. 4. lib. 9. Recop. n. 5. & 6. & in leg. 7. tit. 10. lib. 5. glos. 2. n. 31. ad fin.

(b) Eandem hanc Sententiam tenet, communemque testatur Menchaca lib. 1. *Controversiar. usu frequentium* cap. 22. num. 13. Gutierrez de Juramento confirmatorio. 1. part. cap. 13. num. 4. & novissimè Spin. de Testament. 5. part. Glos. Rubricæ. Matienz. in leg. 2. titul. 3. gloss. 1. numer. 3. lib. 5. Recopilat. Tiraquel. de Lege connub. glos. 5. num. 93. Castell. in leg. 55. Tauri. num. 4. Aceved. in leg. 4. tit. 4. lib. 5. Recopilat.

(c) Furiosum perpetuo modo laborantem testari prohiberi, multis relatis comprobatur Spin. de Testament. glos. 10. Rubric. per totam. ubi etiam latè agit, utrum matrimonium contrahere possit? Anton. Gomez. ad leg. Taur.